

Hans Nielsen Hauge – «I Nord-Norge»

I begynnelsen av januar 1803 la Hans Nielsen Hauge ut på sin lengste handelsferd på vei mot Nord-Norge. Han ble borte i over et halvt år. Det var først og fremst fiskeverne langs kysten som var målet.

Hauge kom etter hvert til Målselv hvor han hadde et opphold. Her var det en foss som Hauge undersøkte for om mulig å benytte til et eller annet fabrikkanlegg. Da de fastboende hørte at Hauge beskjeftiget seg med verdslige ting, trodde de bestemt at det ikke kunne være Hauge som var kommet. Det måtte være en bedrager som utgav seg for den kjente lekmann, og ville føre dem bak lyset i en eller annen form. Mistanken ble ytterlig forsterket da han ba dem ta fatt på våronna, da det var så fint vær, og selv tok del i arbeidet hele dagen. Men på kvelden samlet ham dem og ville tale Guds ord. Da først ble de beroliget, for som alltid talte han med ånd og krafts overbevisning. Han lot dem også forstå at det går an å være en sann kristen og på samme tid passe de jordiske sysler.

Hauge dro videre til Balsfjord, og på reisen hadde han møter flere steder, blant annet på gården Ørnes. Til Balsfjord var det allerede den gang innvandret mange kvener, og blant disse fikk Hauge en viss innflytelse. En av kvenene fra dette området het Henrik Mathiesen. Han reiste senere til Trondheim og startet kjøpmannsvirksomhet. Han ble en fremtredende person i Haugevekkelsen, ifølge kirkehistoriker A. Chr. Bang.

Fra Balsfjord reiste Hauge til Tromsø. Det var ingen stor by på denne tiden og hadde bare ca. 100 innbyggere. Det var egentlig små utsikter til at byen hadde noen stor framtid foran seg. Den åndelige tilstand var også visstnok heller svært dårlig. Blant den norske befolkning i Tromsø, var det ingen som ville åpne sine hjem for Hauge. Utenfor Tromsø var det to samefamilier som bodde i en jordgamme. I en av disse fikk han tillatelse til å holde en samling. Etter hvert begynte ryktene å gå om Huges besøk i området. Mange mennesker strømmet ut til jordgammen hvor Hauge hadde sine møter. Det var ikke bare mennesker som ønsket å høre hans vekkelsesforkynnelse og Guds ord, men flere kom også for å lage bråk. Det fortelles at flere gikk opp på taket av jordgammen med larm og støy slik at den holdt på å rase sammen. Hauge hadde tolk når han talte i jordgammen og enkelte «fattet lyst til Guds ord», og fikk «avsky for synden og forbedret sitt levnet.»

Hauge kom ikke lenger nord enn til Tromsø. Etter besøket her reiste han sydover mot Bardu og Målselv. I et brev som er datert 11. juni 1803, skriver Hauge at «hans nærvær hadde virket til at de omvendte ikke skulle forakte verden, men være muntre og kjærlige i sine jordiske sysler». Hauge hadde store planer for området rundt Bardu. «Med Guds velsignelse kunne nye virksomheter skape brød for mange», skriver han. Han ønsket å få anlagt sagbruk, stampemølle og tilvirkning av pottaske, men Huges arrest året etter satte en stopper for disse planer og anlegg. Huges råd til sine venner førte likevel til at flere flyttet nordover. På grunn av vekkelsen ved Hauge og hans medarbeidere, ble både Målselv og Bardu gjennomsyret av levende kristendom i lang tid framover.

Hauges møte med det nordlige Norge hadde ikke vært uten besværligheter. På turen over Saltfjellet måtte han spise barsebrød, og flere steder ble han nektet husly. For å få litt mat, måtte han betale høy pris. I sin reisebeskrivelse fra 1816 forteller Hauge at han ikke bare hadde funnet mennesker som var «fattige på formue, men også på menneskekjærlighet». Mange var også lite mottakelige for sannheten, og disse «ødemarker og fjell, var også øde på gudsfrykt og opplysning om det nyttige til sjel og legeme», skriver Hauge.

Fra Tromsø reiste Hauge sjøveien sørover. Først gikk turen til Lofoten og deretter til Brønnøy og Gjeslingene. Etter et kort stopp i Namdalen og Trondheim, gikk han landeveien over Dovre og over fjellet til Lom. Hauge hastet videre sørover fordi stiftamtmand Angell i Trondheim hadde sendt ut ordre om at Hauge skulle arresteres «hvor han måtte vise seg i stiftet under utøvelse av sitt omvendelses-kall». Hauge fortsatte sin reise med møter og oppbyggelser ned gjennom Gudbrandsdalen.

(Kilder: Blant annet «Hans Nielsen Hauge og hans samtid» av A. Chr. Bang. Med artikkelforfatters gjengivelse til tidsmessig språk.)

PETER TORE GABRIELSEN,
Sanger og
forkynner

Grethe Tangen Olsen og Exodus Nord:

25 år med hjelp til jøder

FORUM IDAG: – Exodus Nord er en humanitær organisasjon og hovedmålet vårt er å hjelpe jøder fra tidligere Sovjet til Israel. Det har vi gjort i 25 år i år, sier Grethe Tangen Olsen.

AV BJARTE YSTEBØ,
redaksjonen@idag.no

■ Hun er gjest i Forum IDAG, hos programleder Anita Apelthun Sæle, lørdag.

Tangen Olsen er et kjent ansikt blant israelsvenner, og i programmet forteller hun litt om arbeidet hun leder.

Venteliste

– Vi har vært i flere av de tidligere Sovjetlandene; Hviterussland, Ukraina og Russland. Nå er det Ukraina vi satser på, på grunn av krigen som pågår i nord-øst. Det står mange på venteliste som vil ut. Vi får hjelpe noen hver dag, forteller hun, og fortsetter:

– I alle land, der det er problem, finner de en syndebukk. Og det er jøden de finner. De har gjerne vært flinke og hatt fremskutte posisjoner. Det er en økning i antisemittisme. Vi får dette fra de lokale messianske jødene som jobber

sammen med oss der. De gir oss skremmende rapporter.

Stor bevegelse

Exodus Nord har jobbet i Negev 16 år. Der samarbeider de med fylkesorganisasjonen, der de har bygget mange hus, og der det er plass til flere nye hus. Nå planlegger Tangen Olsen for et nytt innrykk fra Sør- og Mellom-Amerika, tidligere sovjet, Frankrike og England.

– Det er så mye bevegelse fra store deler av jordkloden, og det er i Negev det er plass, sier hun.

– Vi er en liten organisasjon, den eneste kristne organisasjonen som står bak. De lokale myndighetene har trykket oss til sitt hjerte. Vi får bidra med det lille vi kan. Vi sendte nettopp 1,4 millioner til infrastruktur til der privat husene skal være. Det er mange som vil flytte dit, forteller hun.

Når det gjelder fremtiden, har hun én klar melding:

– Vi skal stå med jødene, men freden kommer ikke før fredsfrøsten kommer.

**Se hele intervjuet
lørdag 5. januar kl.
16:30**